

מהחלפת סחורות ועד מטבעות: איך נולד הכסף

מהדורה למורה

מסע בזמן: מעז ושק חיטה עד המטבע · כיתה ב' · חינוך פיננסי

מטרות השיעור

1. התלמידים והתלמידות יסבירו מהו סחר חליפין ומה הקושי בו.
2. יסדרו את שלבי התפתחות הכסף לפי הזמן.
3. יבינו למה כסף מקל על קנייה ומכירה.

דגשים והצעות להוראה

- פתיחה: לחלק לכל ילד וילדה כרטיס עם "סחורה" (עז, חיטה, נעליים) ולבקש להחליף בלי כסף – לראות כמה זה קשה.
- להביא מאזניים ולשקול מטבעות – לחבר למילה "שקל".
- לבנות על הלוח ציר זמן מאויר של הכסף.

תשובות – חלק א' – מה נכון?

1. סחר חליפין הוא: **ב. החלפת סחורה בסחורה**
2. מטבעות עשויים: **א. ממתכת**
3. המילה "שקל" באה מ: **ג. לשקול**
4. מה הופיע אחרון? – **ג. כרטיסי תשלום**

תשובות – חלק ב' – חושבים ומחליפים

1. לדוגמה: עז אחת שווה 3 שקי חיטה. כמה שקים שוות 2 עזים?
6 שקים (3+3).
2. לדוגמה: תרנגולת שווה 5 צדפים. יש לי 10 צדפים. כמה תרנגולות אוכל לקבל?
2 תרנגולות (10=5+5).
3. כתבו בעיה אחת של סחר חליפין.
למשל: מי שיש לו מה שאני צריך לא רוצה את מה שיש לי; קשה לחלק עז לחצאים; קשה לסחוב סחורה.
4. כתבו דבר אחד שמטבע עושה טוב יותר מסחורה.
למשל: קל לסחוב אותו, לא מתקלקל, כולם מקבלים אותו, אפשר לחלק לסכומים קטנים.

חלק ג' – מסע בזמן

- מקרה הבוחן:** פתרון: ליאור מחליף מדבקות בעפרונות עם איתי, ואת העפרונות בספר עם שירה. לכוון להבנה שכסף חוסך את כל הסיבוב הזה.
- תשובה טובה כוללת:** תשובה טובה מתארת החלפה ברורה (מה נותנים ומה מקבלים). במטבע – ציור ושם או סמל שהתלמידים בחרו.

מתווה מצגת (סגנון אנימציה תלת־ממדית)

#	כותרת	מה בשקף	הדמיה
1	איך קנו בלי כסף?	שאלת פתיחה: פעם לא היה כסף. איך השיגו אוכל ובגדים?	דמות תלת־ממדית מונפשת של חקלאית מחזיקה סל תפוחים בשוק עתיק.
2	סחר חליפין	מחליפים סחורה בסחורה: עז תמורת שק חיטה.	עז תלת־ממדית חמודה עומדת ליד שק חיטה גדול ושני אנשים לוחצים ידיים.
3	מה הבעיה?	לא תמיד השני רוצה את מה שיש לי.	סנדלר תלת־ממדי מניד בראש מול סל תפוחים, עם בועת מחשבה של דג.
4	צדפים ומלח	התחילו להשתמש בדברים מיוחדים ככסף.	ערמת צדפים ושקיק מלח תלת־ממדיים מבריקים על שולחן עץ.
5	מטבעות ושקלים	המציאו מטבעות ממתכת. "שקל" – מלשקול על מאזניים.	מאזניים תלת־ממדיים מזהבים ועל כל כף מטבעות עתיקים.
6	והיום?	שטרות, כרטיסים ותשלום בטלפון.	ילד תלת־ממדי משלם בכרטיס ולידו קו זמן צבעוני מעז ועד כרטיס.

יצרה: רות ראש בן ישי · חינוך פיננסי – מכיתה א' ועד י"ב · מספרים ומחירים בדף הם לדוגמה בלבד

מהחלפת סחורות ועד מטבעות: איך נולד הכסף

דף עבודה

מסע בזמן: מעז ושק חיטה עד המטבע · כיתה ב' · חינוך פיננסי

שם:

כיתה:

תאריך:

תזכורת

לפני שהיה כסף, אנשים החליפו דברים זה עם זה - וכך, לאט לאט, נולד הכסף.

- פעם לא היה כסף. אנשים החליפו סחורות: עז תמורת שק חיטה.
- להחלפה הזאת קוראים סחר חליפין.
- היה קשה: לא תמיד מי שיש לו מה שאני צריך רוצה את מה שיש לי.
- לכן התחילו להשתמש בדברים מיוחדים ככסף, כמו צדפים ומלח.
- אחר כך המציאו מטבעות ממתכת, ומאוחר יותר שטרות מנייר.
- המילה "שקל" באה מהמילה "לשקול": פעם שקלו את הכסף על מאזניים.

לדוגמה: לחקלאית יש תפוחים והיא צריכה נעליים. הסנדלר לא רוצה תפוחים. עם כסף הבעיה נפתרת: היא מוכרת תפוחים וקונה נעליים.

מושגים

סחר חליפין - החלפה של סחורה בסחורה, בלי כסף
שטר - כסף מנייר
ערך - כמה משהו שווה

סחורה - דבר שקונים, מוכרים או מחליפים
מטבע - כסף קטן וקשה ממתכת
מאזניים - כלי ששוקלים בו דברים

חלק א' - מה נכון?

הקיפו את התשובה הנכונה.

- סחר חליפין הוא:
☐ א. קנייה בכרטיס ☐ ב. החלפת סחורה בסחורה ☐ ג. חיסכון בקופה
- מטבעות עשויים:
☐ א. ממתכת ☐ ב. מנייר ☐ ג. מצדפים
- המילה "שקל" באה מ:
☐ א. לשחק ☐ ב. לשקר ☐ ג. לשקול
- מה הופיע אחרון?
☐ א. צדפים ☐ ב. מטבעות ☐ ג. כרטיסי תשלום

חלק ב' - חושבים ומחליפים

קראו, חשבו וכתבו.

- לדוגמה: עז אחת שווה 3 שקי חיטה. כמה שקים שוות 2 עזים?

2. לדוגמה: תרגולת שווה 5 צדפים. יש לי 10 צדפים. כמה תרגולות אוכל לקבל?

3. כתבו בעיה אחת של סחר חליפין.

4. כתבו דבר אחד שמטבע עושה טוב יותר מסחורה.

חלק ג' – מסע בזמן

דמיינו שאתן ואתם חיים לפני אלפי שנים.

מקרה בוחן: השוק של כיתה ב'

בכיתה של ליאור עשו יום של סחר חליפין. ליאור הביא מדבקות. הוא רצה את הספר של שירה. אבל שירה לא רצתה מדבקות – היא רצתה עפרונות צבעוניים. העפרונות היו של איתי, ואיתי רצה דווקא מדבקות! ליאור חשב רגע וחייך: "מצאתי פתרון!"

1. מה כל ילד וילדה הביאו לשוק?

2. למה ליאור לא הצליח להחליף ישר עם שירה?

3. מה הפתרון של ליאור? איך כסף היה עוזר כאן?

4. מה הייתם מחליפים בשוק, ומה הייתם רוצים לקבל? כתבו או ציירו.

5. ציירו מטבע חדש שתמציאו. מה יש עליו?

✂ יס יציאה · מהחלפת סחורות ועד מטבעות: איך נולד הכסף

שם:

תאריך:

1. מה זה סחר חליפין?

2. למה המציאו כסף? כתבו סיבה אחת.

יצרה: רות ראש בן ישי · חינוך פיננסי – מכיתה א' ועד י"ב · מספרים ומחירים בדף הם לדוגמה בלבד